

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven, lov om forbrugerklagenævnet og lov om retsafgifter.

(Forbrugersager, hødeforelæg på stedet m. v.)

Fremsat den 28. februar 1975 af *justitsministeren*.

§ 1.

I lov om rettens pleje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 1 af 2. januar 1975, foretages følgende ændringer:

1. I § 2, stk. 2, indsættes som 3. pkt.:

„Er i en sag det nødvendige antal højesteretsdommere ikke til rådighed, kan præsidenten tilkalde en eller flere landsdommere til at deltage i sagens behandling.“

2. § 42, stk. 3, affattes således:

„Kun den, der har bestået juridisk kandidateksamen, og som er myndig, uberygtet og vederhæftig, kan beskikkes.“

3. § 44, stk. 4, 2. pkt. udgår.

4. I § 46 indsættes som stk. 3:

„Stk. 3. Vederlag til sættdommere fastsættes i hvert enkelt tilfælde af justitsministeren efter indstilling fra vedkommende landsrets præsident.“

5. § 47 affattes således:

„§ 47. En dommer må kun med tilladelse af et råd bestående af præsidenterne for de kollegiale retter have fast indtægtsgivende beskæftigelse ved siden af sit egentlige embede. Rådet skal give justitsministeriet meddelelse om sådanne tilladelser.“

6. I § 113, stk. 2, udgår „politiinspektørerne“.

Justitsmin. L. A. 1974-40002-39.

7. § 119, stk. 1, affattes således:

„Advokater beskikkes af justitsministeren. Beskikkelse meddeles efter anmodning enhver, som har dansk indfødsret, er fyldt 25 år, ikke er ude af rådighed over sit bo, har ført en retskaffen vandel og har bestået juridisk kandidateksamen.“

8. § 124, stk. 1, affattes således:

„Advokater, der opfylder betingelserne i stk. 2 og 3, er mødeberettigede for landsret samt for sø- og handelsretten i København i sager, som i medfør af §§ 224-225 ville henhøre under landsret.“

9. I § 124, stk. 2, ændres „Endvidere skal den pågældende“ til: „Den pågældende skal“.

10. I § 129, stk. 3, 2. pkt., udgår ordene „foruden at opfylde eksamensbetingelserne i § 124, stk. 1“.

11. § 130, 1. pkt., affattes således:

„Enhver advokat er berettiget til at have en eller to autoriserede fuldmægtige, der skal være uberygtede og have bestået juridisk kandidateksamen.“

12. Efter § 335 indsættes:

„§ 335 a. Forbrugere, der opfylder betingelsen i § 330, stk. 1, nr. 2, har fri proces i sager, der indbringes af forbrugeren for at få opfyldt en afgørelse, der er truffet af forbrugerklagenævnet eller et klage- eller

ankenævn, der er godkendt af forbrugerklagenævnet, eller et forlig, der er indgået for et af disse nævn. Det samme gælder for et af disse nævn. Det samme gælder, hvis sagen indbringes af modparten med påstand om ændring af afgørelsen eller forliget til skade for forbrugeren. Uanset bestemmelserne i § 333 betales eventuelle omkostninger til modparten af statskassen.“

13. Efter § 342 indsættes:

„§ 342 a. Anmoder en forbruger om, at en sag, der kan indbringes for forbrugerklagenævnet eller et klage- eller ankenævn, der er godkendt af forbrugerklagenævnet, behandles ved vedkommende nævn, udsætter retten sagen på ubestemt tid og sender den til nævnet. Anmodningen skal fremsættes i 1. retsmøde. Fremsættes anmodning senere, men inden domsforhandlingens begyndelse, kan retten dog udsætte sagen og sende den til nævnet, hvis særlige omstændigheder taler derfor. Anmodning kan fremsættes mundtligt til retsbogen. Fremsættes anmodningen i 1. retsmøde, er indgivelse af svarskrift uforuden. Retten skal gøre forbrugeren bekendt med hans adgang til at få sagen indbragt for nævnet.

Stk. 2. Ønsker en af parterne behandlingen ved retten fortsat, efter at nævnet har truffet afgørelse i sagen eller efter, at der er indgået forlig for nævnet, skal han indlevere stævning til den ret, hvor sagen oprindelig er anlagt. Han anses herefter som sagsøger. I henseende til beregning af procesrente, afbrydelse af frister for sagsanlæg og afbrydelse af forældelse anses sagen for anlagt ved det oprindelige sagsanlæg, medmindre den pågældende part ikke har fremmet sagen behørigt.“

14. I § 660, *stk. 2*, ændres „skyldneren“ til: „arvingerne“.

15. I § 668 ændres „arvingerne“ til: „skyldneren“.

16. I § 931 indsættes efter *stk. 3* som nyt stykke:

„*Stk. 4.* Justitsministeren kan fastsætte regler, hvorefter den i *stk. 1* nævnte tilkendegivelse ved nærmere angivne lovovertrædelser, der kan afgøres efter faste bødesatser, kan gives af en polititjenestemand i umiddelbar forbindelse med lovovertrædelsen. Reglerne i *stk. 2* og *3* finder tilsvarende anvendelse. Lovovertrædelsen kan dog i tilkendegivelsen betegnes kortfattet.“

Stk. 4 bliver herefter *stk. 5*.

§ 2.

I lov nr. 305 af 14. juni 1974 om forbrugerklagenævnet indsættes i § 12 som *stk. 5*:

„*Stk. 5.* § 6, *stk. 2*, § 8 og § 10 finder tilsvarende anvendelse på sager, der kan indbringes for et godkendt klage- eller ankenævn.“

§ 3.

§ 9 i lov nr. 206 af 21. maj 1969 om retsavgifter som ændret ved lov nr. 189 af 24. maj 1972 affattes således:

„§ 9. Der svares ingen afgift af en sag, der genoptages. Det samme gælder en sag, som indbringes for retten påny, efter at den har været udsat og oversendt til behandling ved forbrugerklagenævnet eller et klage- eller ankenævn, som er godkendt af forbrugerklagenævnet.

Stk. 2. Hæver sagsøgeren en sag, efter at den er oversendt til et af de i *stk. 1*, *2. pkt.*, nævnte nævn, kan afgiften forlanges tilbagebetalt.“

§ 4.

Loven træder i kraft den 1. juni 1975.

Bemærkninger til lovforslaget.

I. Almindelige bemærkninger.

Lovforslaget indeholder regler om behandling ved retten af sager, der kan indbringes for forbrugerklagenævnet eller et nævn, der er godkendt af forbrugerklagenævnet, og om polititjenestemænds adgang til at meddele bødeforelæg på stedet. Endvidere foreslås de særlige eksamensbetingelser for udnævnelse som dommer, politimester m.v. og for meddelelse af beskikkelse som advokat m.m. ophævet, ligesom der foreslås åbnet adgang for advokater til at beskæftige 2 autoriserede fuldmægtige.

A. Forbrugersager.

Ved lov nr. 305 af 14. juni 1974 blev fastsat regler om oprettelse af et forbrugerklagenævn, for hvilket klager fra forbrugere vedrørende varer eller arbejds- og tjenesteydelser kan indbringes. Loven bygger på forbrugerkommissionens betænkning II om markedsføring, forbrugerombudsmand og forbrugerklagenævn (nr. 681/1973). I lovens kap. II bestemmes, at forbrugerklagenævnet kan godkende, at klager, der ellers kunne behandles ved nævnet, i stedet behandles ved klage- eller ankenævn omfattende bestemte brancher eller andre afgrænsede områder.

Loven, der for de fleste bestemmelser vedkommende træder i kraft den 1. juni 1975, er optaget som bilag I til forslaget.

Efter klagenævnslovens § 10, stk. 1, kan hver af parterne, når klagenævnet har truffet afgørelse i sagen, indbringe den for domstolene. I lovforslagets bemærkninger til denne bestemmelse anføres bl.a., at det i kommissionsbetænkningen er forudsat, at der sker en ændring af retsplejeloven, således at indbringelse og behandling af forbrugersager ved domstolene kan ske efter forenklede regler.

Spørgsmålet om gennemførelse af sådanne regler har været behandlet i retsplejerådet. Rådet har i en udtalelse af 14. juni 1972, som er refereret i forbrugerkommissionens betænkning s. 34, redegjort for, hvorledes domstolsbehandlingen af forbrugersager kan forenkles og billiggøres.

Retsplejerådets udtalelse dannede grundlag for et foreløbigt lovudkast, som justitsministeriet i juni 1973 sendte til udtalelse hos domstolene og en række andre myndigheder m.v.

Det har været den overvejende opfattelse hos de hørte myndigheder, at der ikke er tilstrækkeligt behov for at gennemføre særregler i retsplejeloven for behandlingen af forbrugersager.

Retsplejerådet afgav efter anmodning fra justitsministeriet en ny udtalelse om forbrugersager den 5. december 1973. Rådet fandt det fortsat ønskeligt, at der gennemføres særregler for domstolenes behandling af forbrugersager, men udarbejdede på baggrund af betænelighederne fra de nævnte myndigheder et revideret lovudkast med bemærkninger.

Rådet fremhæver samtidig, at der ikke med dette lovudkast er gjort endelig op med behovet for en særlig hurtig, billig og smidig behandling af dagliglivets retskonflikter, f.eks. lejesager, sager om ansættelsesforhold, erstatningssager samt sager om pengelån og fast ejendom (byggesjusk). Der er efter rådets mening også i disse tilfælde behov for at lette adgangen til at opnå en retsafgørelse.

Justitsministeriet er enig med retsplejerådet i, at der er behov for regler, som giver mulighed for en forenklet behandling af alle småsager ved domstolene. Det vil være mest hensigtsmæssigt, at behandlingen af forbrugersager indgår i disse overvejelser, der vil finde sted i nær kontakt med retsplejerådet og domstolene. Justitsministeriet vil derfor ikke søge retsplejerådets forslag gennemført i den nuværende skikkelse. Det kan i denne forbindelse oplyses, at der i Sverige med virkning fra den 1. juni 1974 er indført særlige regler om domstolenes behandling af småsager.

Forbrugerklagenævnets og de godkendte nævns afgørelser er ikke eksgibible. Der bør derfor samtidig med klagenævnslovens ikrafttræden gennemføres regler, som giver en forbruger, som ikke uden at lide væsentlige afsavn kan betale de omkostninger, der er forbundet med en retssag, mulighed for, uden at det medfører udgifter for ham, at få en afgørelse ved domstolene, hvis modparten ikke vil opfylde nævnets afgørelse. Dette findes mest hensigtsmæssigt at kunne ske ved, at der tillægges forbrugeren fri proces, hvis han opfylder de økonomiske betingelser herfor. Reglen finder ikke anvendelse, hvis forbrugeren indbringer sagen for retten for at få nævnets afgørelse ændret. Der bør endvidere gennemføres regler, der sikrer forbrugeren fri proces i tilfælde, hvor modparten indbringer sagen for retten, fordi han ønsker nævnets afgørelse ændret til skade for forbrugeren.

B. Bødeforelæg på stedet.

Forslaget tilsigter at muliggøre en lettere og hurtigere sagsbehandling af nogle hyppigt forekommen-

de typer af mindre lovovertrædelser, som ikke frembyder bevismæssige problemer eller problemer med hensyn til udmåling af bødens størrelse.

Forslaget er udformet som en bemyndigelsesregel og tager navnlig sigte på visse færdselslovovertrædelser, hvor antallet af bødesager er meget stort. En forenkling netop på dette område vil derfor være særlig virkningsfuld.

Den foreslåede ordning vil således kunne bidrage væsentligt til yderligere at effektivisere og rationalisere politiets arbejde, men samtidig vil borgerne i en række helt ukomplicerede sager hurtigere kunne opnå at få deres mellemværende med politiet bragt ud af verden.

Spørgsmålet om adgang til at give bødeforelæg i umiddelbar forbindelse med overtrædelser blev drøftet i retsudvalget i forbindelse med behandlingen af forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Ophævelse af bødeforelægsgrensen m.v.). Udvalget afsluttede dog ikke sine overvejelser, da man ønskede denne ordning yderligere belyst.

Med hensyn til forslagens enkeltheder henvises til bemærkningerne til forslaget nr. 16.

C. Ændring af eksamensbetingelserne for dommere m.v. og advokaters adgang til at beskæftige 2 fuldmægtige.

Baggrunden for forslaget om ændring af eksamensbetingelserne er den ændring af karaktergivning ved juridisk kandidatexamen, der blev gennemført ved bekendtgørelse nr. 148 af 5. april 1971 om karaktergivning ved de højere uddannelsesinstitutioner.

Forslaget om at afskaffe de særlige eksamensbetingelser for advokater bygger ligesom forslaget om at give advokater adgang til at beskæftige 2 autoriserede fuldmægtige på 2 udtalelser fra justitsministeriets advokatudvalg, der er optaget som bilag 2 og 3 til forslaget.

Der foreligger udtalelser om forslaget eller dele af det fra præsidenterne for østre og vestre landsret, sø- og handelsretten i København, Københavns byret, Århus by- og herredsret, Odense by- og herredsret, Ålborg by- og herredsret, Den danske Dommerforening, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, advokatrådet, rigsadvokaten, politidirektøren i København og Foreningen af politiassessorer og politifuldmægtige i Danmark.

De foreslåede regler om fri proces for forbrugere i visse forbrugersager vil medføre en merudgift for statskassen. Det må antages, at forbrugerklagenævnets og de godkendte nævns afgørelser i vidt omfang vil blive respekteret af begge parter i forbrugersagen. Endvidere vil de forbrugere, som efter forslaget

automatisk får fri proces, som hovedregel opfylde betingelserne i § 330 for at få meddelt fri proces af overøvrigheden. Merudgiften vil derfor næppe overstige 1 mill. kr. årlig.

Forslaget om bødeforelæg på stedet vil medføre en vis aflastning for politiet, der hermed bliver i stand til i videre omfang at varetage andre politimæssige opgaver.

Forslaget medfører i øvrigt ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

I bilag 4 til lovforslaget er de gældende bestemmelser i retsplejeloven m. v. samt de foreslåede ændringer optaget som paralleltekster.

II. Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til nr. 1.

I retsplejeloven af 1916 fandtes i § 2, stk. 2, en bestemmelse, hvorefter højesterets præsident, såfremt det fornødne antal højesteretsdommere ikke var til rådighed i en sag, kunne tilkalde en eller flere landsdommere til at deltage i sagens behandling. Bestemmelsen blev ophævet i 1953 i forbindelse med højesterets deling i 2 afdelinger og nedsættelsen af minimumsantallet af dommere i den enkelte sag.

Højesteret har anmodet om, at reglen må blive genindført, da den samtidige funktion af begge afdelinger ofte vil kræve tolv dommers deltagelse, og da der ikke kan ses bort fra, at mere end tre dommere kan være forhindret i at møde i retten på grund af sygdom eller deltagelse i offentlige hverv, herunder deltagelse i internationalt organisationsarbejde. Sådanne situationer må forventes at blive sjældne. Ved konstitutioner i landsretten vil der kunne drages omsorg for, at genindførelsen af den nævnte regel ikke medfører forsinkelse af sagsbehandlingen i landsretterne.

Til nr. 2, 3, 7, 8, 9 og 10.

Den 4. april 1974 nedsatte justitsministeriet et udvalg med den opgave at foretage en gennemgang af retsplejelovens 1. bog, 6. afsnit om advokater.

På baggrund af overgangen til anvendelse af „13-skalaen“ ved karaktergivning ved juridisk kandidatexamen samt afskaffelse af den hidtil anvendte sondring mellem forskellige hovedkarakterer, anmodede justitsministeriet samtidig udvalget om inden den 1. september 1974 at fremkomme med en udtalelse om, hvilke ændringer der bør foretages i §§ 119, 124 og 129 efter gennemførelsen af bekendtgørelsen af 1971 om karaktergivning ved de højere uddannelsesinstitutioner.

F. t. l. vedr. retsplejeloven m. v.

Den 10. oktober 1974 afgav udvalget en udtalelse om sidstnævnte spørgsmål, jfr. bilag 2 til lovforslaget.

Af udtalelsen fremgår, at tre af udvalgets medlemmer indstiller, at de særlige eksamensbetingelser for så vidt angår advokater afskaffes, hvorimod udvalgets øvrige tre medlemmer indstiller, at der opretholdes særlige eksamensbetingelser på dette område. Med hensyn til begrundelsen for de to standpunkter henvises til udvalgets udtalelse.

Justitsministeriet kan i det hele tilslutte sig de førstnævnte tre medlemmers indstilling.

For så vidt angår de særlige eksamenskrav, der gælder for dommere, politimestre m.fl., finder justitsministeriet, at disse særlige krav uden betænkelighed kan afskaffes, idet det vil være muligt at tage de fornødne hensyn til ansøgenes kvalifikationer ved selve udnævnelsen, der normalt først finder sted efter længere tids virke i praksis.

Inden for særlovgivningen kræves ved besættelse af visse hverv, at den pågældende opfylder betingelserne for at blive dommer. Dette gælder f.eks. formanden for elektricitetsrådet, formanden for patentankenævnet, formanden for monopolankenævnet og formanden for miljøankenævnet. Gennemføres lovforslaget, vil der ikke ved besættelse af sådanne hverv kunne stilles særlige eksamenskrav.

Justitsministeriet vil drage omsorg for, at de enkelte ministerier orienteres herom.

Til nr. 4 og 5.

Bestemmelserne svarer til §§ 102 og 103 i lov nr. 5 af 7. juni 1956 om normering og klassificering af statstjenestemandstillinger. De bestemmelser i denne lov, der fortsat er i kraft, er imidlertid ved tjenestemandsløven af 1969 forudsat overført til anden lov eller afløst af aftaler eller administrative forskrifter.

Under henvisning hertil foreslås § 102 om vederlag til sættedommere og § 103 om dommers adgang til lønnet bibeskæftigelse overført til retsplejeloven.

Til nr. 6.

Ifølge tjenestemandsløvgivningen kan ændring af stillingsbetegnelser finde sted ved administrativ foranstaltning efter forudgående forhandling med vedkommende forhandlingsberettigede tjenestemandsgesamorganisation.

Spørgsmålet om stillingsbetegnelserne inden for politikorpset forventes i den kommende tid taget op til forhandling med organisationerne. I forbindelse med disse forhandlinger vil det være ønskeligt at have mulighed for at anvende stillingsbetegnelsen „politinspektør“ på stillinger, hvortil der ikke kræ-

ves juridisk kandidateksamen. Den foreslåede ændring tilsigter at skabe mulighed herfor.

Til nr. 11.

Det ovenfor under nr. 2 nævnte udvalg har efter anmodning fra advokatfuldmægtigforeningen drøftet en eventuel ændring af retsplejelovens § 130, således at der skabes mulighed for, at en advokat kan antage to autoriserede fuldmægtige.

Udvalget har i en udtalelse af 1. november 1974, jfr. bilag 3 til lovforslaget, bl. a. udtalt, at udvalget ikke finder afgørende argumenter mod en sådan ændring, idet de stigende krav til advokaternes arbejdskraft og viden vil kunne gøre autorisation af to fuldmægtige velbegrundet. Fuldmægtigene vil også gensidigt kunne støtte og oplære hinanden. Et større antal kan imidlertid ikke anbefales. Udvalget finder det ikke mindst af beskæftigelsesmæssige grunde rimeligt, at ændringen gennemføres snarest.

Justitsministeriet kan tilslutte sig det af udvalget udtalte.

Til nr. 12.

Som nævnt i de almindelige bemærkninger foreslås indført en regel, der sikrer en forbruger, der har fået medhold i forbrugerklagenævnet eller et klage- eller ankenævn, der er godkendt af forbrugerklagenævnet, fri proces, såfremt sagen senere indbringes for retten, og han opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces. Den foreslåede regel om automatisk fri proces finder kun anvendelse under sagens behandling i 1. instans.

Efter retsplejelovens § 330, stk. 1, forudsætter meddelelse af fri proces, at ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces, og at han ikke uden at lide væsentlige afsavn kan betale de omkostninger, der er forbundet med sagen. Fri proces i sager i 1. instans meddeles normalt af overøvrigheden.

I forbrugersager må den første betingelse som hovedregel anses for opfyldt, når forbrugeren må indbringe en nævnsafgørelse for domstolene, fordi modparten undlader at efterkomme afgørelsen, eller hvis modparten indbringer sagen med henblik på at få ændret afgørelsen til skade for forbrugeren. Det samme gælder, hvis et forlig, der er indgået for forbrugerklagenævnet eller et godkendt nævn, indbringes for domstolene. Den foreslåede regel afviger derfor i første række fra gældende ret ved, at forbrugeren uden særlig bevilling har fri proces i disse tilfælde.

Hvis der af forbrugerklagenævnet eller de godkendte nævn er fastsat en frist for opfyldelsen af

nævnets afgørelse, må forbrugeren, hvis han ønsker fri proces efter forslaget § 335 a, 1. pkt., afvente denne frists udløb, før han indbringer sagen for domstolene.

Reglen er i overensstemmelse med princippet i retsplejelovens § 332, stk. 4, hvorefter virkningerne af fri proces i 1. instans også omfatter behandling af sagen i højere instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten, og den part, der har fri proces, helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans.

Efter retsplejelovens § 333 medfører fri proces for en part som hovedregel ikke fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger.

Efter klagenævnslovens § 9, stk. 1, skal ingen af parterne betale omkostninger ved nævnsbehandlingen til den anden part. Det er en videreførelse af denne bestemmelse, når det foreslås, at forbrugeren, såfremt en nævnsafgørelse indbringes for retten på grund af modpartens forhold, heller ikke risikerer at skulle betale omkostninger til modparten, hvis han taber sagen. Eventuelle omkostninger til modparten foreslås udredet af statskassen.

Som nævnt i forbrugerkommissionens betænkning II side 41, pkt. 7, er det tanken, at godkendelse af private klage- og ankenævn bl. a. vil forudsætte, at det kan påregnes, at nævnenes afgørelser respekteres af de erhvervsdrivende. Bestemmelsen om automatisk fri proces vil derfor kun få ringe betydning i sager, hvor forbrugeren har fået helt eller delvis medhold ved et godkendt nævn.

Såfremt en nævnsafgørelse eller et forlig, der er indgået for et nævn, ikke efterleves, indbringer forbrugerombudsmanden efter anmodning fra forbrugeren sagen for domstolene på forbrugerenes vegne.

Til nr. 13.

Bestemmelsen supplerer § 8 i lov om forbrugerklagenævnet.

Bestemmelsen er placeret i kapitlet om landsretssager, selv om så godt som alle forbrugersager må antages at blive underretssager på grund af sagernes forholdsvis ringe værdi. Dette har sammenhæng med retsplejelovens systematik, hvorefter der kun findes selvstændige regler om forberedelsen af landsretssager. For underretssager gælder som hovedregel bestemmelserne om landsretssager „med de lempelser, som flyder af forholdets natur“, jfr. § 434.

Reglen i *stk. 1* om rettens udsættelse af sagen foreslås indsat for at undgå dobbeltbehandling af forbrugersager. Er retten i tvivl om, hvorvidt sagen kan indbringes for forbrugerklagenævnet eller et

godkendt nævn, bør den, inden sagen udsættes, indhente en udtalelse fra vedkommende nævn.

Retten beslutning om at henvise sagen til nævnsbehandling eller om at nægte henvisning vil kunne kares til højere ret efter de almindelige regler.

Justitsministeriet har fundet det rigtigst at foreskrive, at retten videregiver sagen til vedkommende nævn. Man opnår herved, at sagen hurtigst muligt kommer til behandling i nævnet og imedgået samtidig muligheden for, at forbrugeren kan forhale sagens videre behandling.

Handelsministeriet vil i de administrative forskrifter, der vil blive udfærdiget i henhold til loven om forbrugerklagenævnet, fastsætte, at forbrugeren anses for at have indbragt sagen for nævnet ved rettens oversendelse.

Skal sagen behandles ved et nævn, bør det undgås, at retten påbegynder en realitetsbehandling af sagen. Det foreslås derfor, at anmodning om nævnsbehandling som hovedregel skal fremsættes i 1. retsmøde. Det kan dog ikke udelukkes, at det først efter 1. retsmøde viser sig, at sagen er egnet til behandling i et nævn. Der er derfor indsat en regel, der giver retten adgang til at henvise sagen til nævnet i henhold til en anmodning, der fremsættes på et senere tidspunkt.

Retten skal gøre forbrugeren bekendt med hans mulighed for at få sagen behandlet i nævnet og om, at anmodning som hovedregel må fremsættes inden retsmødets slutning.

Anmodning kan efter forslaget fremsættes mundtligt. Fremsættes anmodning i 1. retsmøde, er fremlæggelse af svarskrift (i landsretssager) uforuden. Forbrugeren behøver derfor, hvis han stævnes i en forbrugersag, ikke at antage advokat, hvis han ønsker sagen behandlet ved et nævn.

Hvis en af parterne ønsker behandlingen ved retten fortsat, efter at nævnet har truffet afgørelse i sagen, eller efter, at der er indgået forlig for nævnet, skal han iflg. *stk. 2* indgive ny stævning. Dette er særlig klart i tilfælde, hvor det er den oprindelige sagsøgte, der nu som sagsøger ønsker retssagen fortsat. Men også i tilfælde, hvor den oprindelige sagsøger ønsker behandlingen fortsat, kan påstanden have ændret sig efter nævnets afgørelse. Endvidere må retten have meddelelse om nævnets afgørelse eller et indgået forlig og om de oplysninger, der er fremkommet under nævnsbehandlingen.

Det må antages, at langt de fleste sager, der udsættes ved retten og oversendes til behandling ved et nævn, vil finde deres endelige afgørelse her.

Uanset om den part, der ønsker retssagen fortsat efter nævnets afgørelse, var den sagsøgte i det oprindelige sagsanlæg, har man fundet det mest hen-

sigtsmæssigt, at sagen fortsætter ved den oprindelige ret.

Såfremt det er forbrugeren, der ønsker retssagen fortsat på grund af modpartens manglende efterlevelse af nævnets afgørelse, følger det af § 10, stk. 2, i loven om forbrugerklagenævnet, at han kan anmode forbrugerombudsmanden om at indbringe sagen for retten.

Forslaget til retsplejelovens § 342 a tager kun sigte på tilfælde, hvor nævnet har truffet en realitetsafgørelse. Er der f. eks. sket afvisning efter § 7 i loven om forbrugerklagenævnet, må nævnet tilbagesende sagen til vedkommende ret til videre foretagelse med bemærkning om afvisningen.

Der svares ingen ny retsafgift, når en sag behandles påny ved retten efter at have været oversendt til forbrugerklagenævnet eller et godkendt nævn, jfr. forslaget § 3 og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Da retten alene udsætter en forbrugersag, hvis der fremsættes anmodning om nævnshandling, vil beregningen af procesrenter, afbrydelse af frister for sagsanlæg og afbrydelse af forældelse m. v. have virkning fra det oprindelige sagsanlæg. For at undgå urimelige resultater er dog indsat en regel om, at denne virkning af det oprindelige sagsanlæg bortfalder, hvis parten ikke fremmer sagen behørigt.

Til nr. 14 og 15.

Ved en korrekturfejl blev ordene „arvingerne“ og „skyldneren“ i retsplejelovens § 660, stk. 2, og § 668 ombyttet ved affattelsen af lov nr. 318 af 19. juni 1974 § 3, nr. 2 og 3. Fejlen har været uden materiel betydning.

Til nr. 16.

Retsplejelovens § 931, stk. 1, åbner mulighed for anvendelse af en særlig afgørelsesmåde i politisager i form af et såkaldt bødeforelæg. Efter denne bestemmelse kan politimesteren i stedet for at indlevere anklageskrift til retten tilkendegive den sigtede, at sagen kan afgøres uden retslig forfølgning, såfremt han erkender sig skyldig i overtrædelsen og erklærer sig rede til inden en bestemt frist at betale en i tilkendegivelsen angivet bøde. Det er dog en betingelse for denne afgørelsesmåde, at lovovertrædelsen ikke skønnes at ville medføre højere straf end bøde på 2.000 kr.

Tilkendegivelsen efter retsplejelovens § 931, stk. 1, meddeles som hovedregel i form af et anklageskrift, der normalt vedlagt giroindbetalingskort sendes til den sigtede med oplysning om, at han kan undgå retslig forfølgning under de før nævnte betingelser. Betales bøden ikke i rette tid, sendes anklageskriftet

til retten med henblik på sædvanlig retslig behandling.

Ved forslaget bemyndiges justitsministeren til at fastsætte regler, hvorefter tilkendegivelsen om, at sagen kan afgøres uden retslig forfølgning ved visse nærmere angivne lovovertrædelser, straks kan gives af den polititjenestemand, der konstaterer lovovertrædelsen. Hvis den sigtede erkender sig skyldig og erklærer sig rede til at betale en bøde efter den gældende bødesats, indhenter polititjenestemanden sigtedes underskrift på en standardiseret blanket og udleverer et giroindbetalingskort. Vægrer han sig ved at underskrive blanketten, men er han villig til at modtage en betalingsblanket, udleveres denne. Polititjenestemanden må i så fald enten udfærdige rapport straks eller sikre sig tilstrækkelige oplysninger til en eventuel senere rapportudfærdigelse. En tilsvarende fremgangsmåde vil blive anvendt for så vidt angår personer under 18 år, der ikke uden samtykke fra forældremyndighedens indehavere kan vedtage en bøde.

Ved den foreslåede ordning vil man i de fleste tilfælde kunne undgå at optage rapport og at udfærdige anklageskrift. Den regnskabsmæssige kontrol med indbetalingen af bøderne vil også blive mindre arbejdskrævende. Den samlede arbejdslettelse for politiet må antages at blive mærkbar, såfremt en væsentlig del af de sager, der i dag afgøres ved udenretligt bødeforelæg efter retsplejelovens § 931, stk. 1, kan finde deres afgørelse efter den foreslåede ordning, idet ca. 75 pct. af samtlige bødesager (mere end 200.000 årlig) i dag afgøres udenretligt efter retsplejelovens § 931, stk. 1.

Efter forslaget begrænses brugen af det forenklede bødeforelæg til nærmere angivne lovovertrædelser, som fastsættes af justitsministeren. Der er i første række tænkt på færdselslovsovertrædelser, men de nye regler vil f. eks. også kunne anvendes ved overtrædelse af politivedtægten eller hastighedsbegrænsninger fastsat i henhold til lov om forsyningsmæssige foranstaltninger.

Afgrænsningen vil blive fastsat efter forhandling med bl. a. politiet og anklagemyndigheden, således at der i en forsøgsperiode kun medtages et relativt mindre antal sagstyper inden for færdselslovgivningens område, som i praksis forekommer hyppigt, og som typisk ikke medfører større bevismæssige vanskeligheder. Som eksempel herpå kan nævnes sager om mindre mangler ved køretøjets udstyr, fejl ved lygteføring, overtrædelse af hastighedsbestemmelser, undladelse af at rette sig efter færdselstavler og lyssignaler og undladelse af at medbringe præmiekvittering for knallertansvarsforsikring. Efter forsøgsperiodens udløb vil der på grundlag af de ind-

høstede erfaringer blive taget stilling til, i hvilket omfang det vil være hensigtsmæssigt at ændre området for disse bødeforelæg.

Anvendelsen af disse bødeforelæg begrænses endvidere efter forslaget til sager, der kan afgøres efter faste bødesatser. Heri ligger, at bødestørrelsen for den pågældende type forseelser skal være fastsat i forvejen. Sådanne faste bødesatser har i længere tid været i brug ved en række almindeligt forekommende forseelser, især inden for færdselslovgivningen. Bødesatserne vil for fremtiden blive fastsat af rigsadvokaten. Den polititjenestemand, der påtaler lovovertrædelsen, skal ikke kunne fravige bødesatsen. Hvis anvendelsen af den fastsatte bødesats i det konkrete tilfælde ikke vil være i overensstemmelse med praksis, fordi lovovertrædelsen ikke repræsenterer et normalt tilfælde, eller fordi lovovertræderens personlige eller økonomiske forhold er specielle, må polititjenestemanden ikke anvende bødeforlæg på stedet. Sagen vil herefter kunne afgøres ved bødeforelæg efter retsplejelovens § 931, stk. 1, eller ved indbringelse for retten.

Bøden skal efter forslaget forelægges i umiddelbar forbindelse med lovovertrædelsen, og sigtede skal gøres bekendt med, at det er frivilligt, om han vil have sagen afgjort på denne måde. Ønsker han ikke straks at vedtage bøden eller at modtage en betalingsblanket, optages rapport, hvorefter sagen behandles på sædvanlig måde, herunder eventuelt ved udfærdigelse af bødeforelæg efter stk. 1. Bødepåstanden vil være den samme uanset afgørelsesmåden. Oplyser sigtede senere, f.eks. ved telefonisk henvendelse til politikontoret, at han nu ønsker sagen afgjort ved bødeforelæg, kan et sådant alene udstedes efter stk. 1.

Udfærdigelse af bødeforelæg i forbindelse med lovovertrædelsen vil ske ved anvendelse af standardiserede blanketsæt, som kan udfyldes ved afkrydsning og nedskrivning af kortfattede oplysninger. Indbetaling af bøden sker pr. giro ved anvendelse af en betalingsblanket, som udleveres til lovovertræderen.

Såfremt sigtede underskriver blanketten, kan bøden inddrives, jfr. retsplejelovens § 931, stk. 3. Betales bøden ikke i de tilfælde, hvor der blot udleveres en blanket, kan sagen ikke gå til inddrivelse, men må behandles ligesom andre tilfælde, hvor bøden ikke vedtages.

I de administrative forskrifter, som vil blive udstedt, vil der samtidig blive fastsat nærmere regler om, hvilke polititjenestemænd der skal kunne anvende de nye regler.

I Sverige har man siden juli 1968 efter en forudgående forsøgsperiode haft en tilsvarende ordning

med forenkledede bødeforelæg („ordningsbot“). I Sverige er systemet blevet modtaget velvilligt af såvel befolkningen som politiet, og det har medført en betydelig arbejdslettelse for politi og domstole. Der udfærdiges årligt mellem 150.000 og 200.000 forenkledede bødeforelæg, og de bliver accepteret i mellem 97 og 99 pct. af tilfældene.

Også i Norge har man en tilsvarende ordning med „forenklet forelegg“, som trådte i kraft den 15. maj 1972. De rapporter, som justisdepartementet har modtaget fra politikamrene til brug for en nærmere vurdering af ordningen i praksis, peger i samme retning som de svenske erfaringer. I 1973 blev der udfærdiget 23.549 forenkledede bødeforelæg.

I Tyskland har man for at lette domstolenes arbejde med færdselssager pr. 1. januar 1969 indført en ordning, hvorefter politiet på stedet opkræver en såkaldt „Verwarnungsgeld“ på mellem 2 og 40 DM ved mindre færdselsforseelser, f.eks. ulovlig parkering eller lygteføring. Ved alvorligere færdselsforseelser forelægger den pågældende polititjenestemand sagen for de lokale færdselsmyndigheder, som idømmer lovovertræderen en såkaldt „Bussgeld“. Ifølge forbundsjustitsministeriet har ordningen fungeret upåklageligt. Mindre end 10 pct. af politiets afgørelser har været appelleret til de lokale færdselsmyndigheder, og kun en meget lille del af disses afgørelser har været appelleret til domstolene.

Til § 2.

I henhold til § 12 i loven om forbrugerklagenævnet kan forbrugerklagenævnet godkende, at klager over visse varer og ydelser, der ellers kunne behandles ved forbrugerklagenævnet, i stedet behandles ved klage- eller ankenævn omfattende bestemte brancher eller andre afgrænsede områder.

Der eksisterer et betydeligt antal frivillige klage- og ankenævn, der samlet omfatter væsentlige dele af forbrugerområdet. Der kan herved henvises til forbrugerkommissionens betænkning II side 27.

Det kan forventes, at forbrugerklagenævnet vil godkende en del af de eksisterende frivillige klage- og ankenævn omfattende ikke ubetydelige forbrugerområder.

Indbringelse for de godkendte nævn bør i et vist omfang medføre samme retsvirkninger som indbringelse for forbrugerklagenævnet. Dette gælder således med hensyn til bestemmelsen i klagenævnlovens § 6, stk. 2, om voldgiftsaftaler m.v., reglerne i § 8, der tilsigter at undgå samtidig behandling af en forbrugersag ved retten og ved et godkendt nævn, og bestemmelsen i § 10 om adgang til at indbringe en nævnssag for domstolene samt om forbrugerombudsmandens medvirken hertil.

Det foreslås derfor, at disse regler også skal gælde med hensyn til godkendte nævn.

Til § 3.

Ved en tilføjelse til retsafgiftslovens § 9 præciseres det, at der ikke skal svares ny afgift, hvis en forbrugersag efter at være udsat på grund af en anmodning om nævnsbehandling, påny optages til behandling ved retten.

Samtidig foreslås som stk. 2 indsat en bestemmelse, der giver sagsøgeren ret til efter anmodning

at få tilbagebetalt retsafgiften, hvis han, fordi sagen overgår til nævnsbehandling, ikke får en retsafgørelse. Hvis forbrugeren eller dennes modpart, efter at nævnet har truffet sin afgørelse, ønsker sagen indbragt for retten, må der betales retsafgift efter de almindelige regler.

Til § 4.

Ikrafttrædelsestidspunktet er under hensyn til ikrafttrædelsen af loven om forbrugerklagenævnet fastsat til den 1. juni 1975.

Lov nr. 305 af 14. juni 1974 om forbrugerklagenævnet.

Kapitel 1.

Forbrugerklagenævnet.

§ 1. Klager fra forbrugere vedrørende varer eller arbejds- og tjenesteydelser kan indbringes for forbrugerklagenævnet.

§ 2. Handelsministeren fastsætter regler om, i hvilket omfang klager fra forbrugere vedrørende varer eller arbejds- og tjenesteydelser, der hidrører fra offentlig virksomhed, kan indbringes for nævnet.

§ 3. Uden for nævnets område falder klager, for hvilke der i lovgivningen er foreskrevet en særlig klageadgang.

Stk. 2. Handelsministeren kan endvidere bestemme, at visse varer, arbejds- og tjenesteydelser eller erhvervsområder undtages fra nævnets virksomhed, eller at klage ikke kan rejses, når prisen for varen eller ydelsen overstiger en bestemt grænse.

§ 4. Nævnet består af et formandskab og repræsentanter for forbruger- og erhvervsinteresser. Til nævnet knyttes et sekretariat.

Stk. 2. Nævnets medlemmer udnævnes af handelsministeren. Formandskabets medlemmer skal opfylde de almindelige betingelser for at blive udnævnt til dommer og må ikke have særlig tilknytning til forbrugernes og erhvervslivets organisationer. Repræsentanterne for forbruger- og erhvervsinteresser udnævnes for 3 år ad gangen efter indstilling fra forbrugernes og erhvervslivets organisationer.

Stk. 3. Nævnets forretningsorden fastsættes af handelsministeren. Der kan heri fastsættes regler om betaling af gebyr for nævnsbehandlingen og om offentliggørelse af nævnets afgørelser.

§ 5. Ved nævnets behandling af en sag skal deltage mindst et medlem af formandskabet. Endvidere skal deltage mindst to

medlemmer udpeget af formandskabet blandt repræsentanter for forbruger- og erhvervsinteresser, således at disse er ligeligt repræsenteret.

§ 6. Klage kan rejses mod den, der efter retsplejelovens regler kan sagsøges ved dansk domstol om de af klagen omfattede spørgsmål.

Stk. 2. Aftaler, der bestemmer, at retstvister skal behandles ved voldgift eller andet særligt forum, er ikke til hinder for, at klage indgives til nævnet.

§ 7. Nævnet afviser klager, der ikke skønnes egnet til behandling ved nævnet.

Stk. 2. Nævnet kan afvise at behandle en klage, som skønnes åbenbart grundløs.

Stk. 3. Nævnet kan bemyndige sekretariatet til at træffe de i stk. 1 og 2 nævnte afgørelser.

§ 8. Så længe en sag verserer for nævnet, kan klagesagens parter ikke anlægge sag ved domstolene om de af klagen omfattede spørgsmål.

Stk. 2. Såfremt sag er anlagt ved domstolene og forbrugeren ønsker den indbragt for nævnet, udsætter retten sagen på ubestemt tid.

Stk. 3. Såfremt sag er rejst ved voldgift eller andet særligt forum og forbrugeren ønsker den indbragt for nævnet, skal sagen udsættes, indtil den er behandlet af nævnet.

§ 9. Ingen af parterne betaler omkostninger ved nævnsbehandlingen til den anden part.

Stk. 2. Nævnet afholder udgifterne ved indhentelse af sagkyndige erklæringer, som nævnet skønner nødvendige for sagens behandling.

§ 10. Når nævnet har truffet afgørelse i en klagesag, kan sagen af hver af parterne indbringes for domstolene.

Stk. 2. Såfremt nævnets afgørelser ikke efterlevs, indbringer den i lov om markedsføring omhandlede forbrugerombudsmand på klagerens begæring og på dennes vegne for domstolene.

§ 11. Betegnelsen „forbrugerklagenævnet“ er forbeholdt det i nærværende kapitel omhandlede nævn.

Stk. 2. Handelsministeren kan fastsætte bestemmelser, der forbyder andre klageorganer at anvende betegnelser, der kan forveksles med den i stk. 1 anførte betegnelse. Overtrædelse af et sådant forhold straffes med bøde.

Kapitel 2.

Godkendelse af private klage- og ankenævn.

§ 12. Forbrugerklagenævnet kan godkende, at klager, der ellers kunne behandles ved nævnet, i stedet behandles ved klage-

eller ankenævn omfattende bestemte brancher eller andre afgrænsede områder.

Stk. 2. En sådan godkendelse kan kun meddeles, hvis klage- eller ankenævnets vedtægter indeholder bestemmelser om nævnets sammensætning og sagsbehandling, som er betryggende for parterne.

Stk. 3. En godkendelse kan tidsbegrænses og kan tilbagekaldes, såfremt forudsætningerne for godkendelse ikke længere skønnes at være til stede.

Stk. 4. Forbrugerklagenævnets afgørelser efter stk. 1-3 kan indbringes for handelsministeren.

Kapitel 3.

Ikrafttrædelse m. v.

§ 13. Loven træder i kraft den 1. juni 1975, § 4 og § 12 dog den 1. april 1975.

§ 14. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

UDVALGET VEDRØRENDE
 REVISION AF RETSPLEJELOVENS
 AFSNIT OM ADVOKATER.

Bilag 2.

Ved skrivelse af 4. april 1974 nedsatte justitsministeriet et udvalg med den opgave at foretage en gennemgang af retsplejelovens første bogs sjette afsnit om advokater.

Udvalget fik følgende sammensætning:
 højesteretsdommer Mogens Hvidt (formand),
 generalsekretær Poul Østergaard, advokatrådet,
 landsretssagfører N. Th. Kjølbye,
 advokat Niels Hove og
 kantorchef O. Perch Nielsen, justitsministeriet.

Som sekretær for udvalget beskikkedes fuldmægtig i justitsministeriet Niels Waage.

Ved skrivelse af 10. september 1974 har justitsministeriet yderligere beskikket professor, dr. jur. Bernhard Gomard som medlem af udvalget.

Udvalget er anmodet om inden den 1. september 1974 at fremkomme med en udtalelse om, hvilke ændringer der bør foretages i retsplejelovens §§ 119, 124 og 129 efter gennemførelsen af undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 148 af 5. april 1971 om karaktergivning ved de højere uddannelsesinstitutioner.

Baggrunden for anmodningen er, at bekendtgørelsen afskaffede „16-skalaen“ for juridisk kandidateksamen og indførte den såkaldte „13-skala“, uden angivelse af hovedkarakterer.

Udvalget har holdt et par møder om dette spørgsmål og skal herefter udtale følgende:

1. *Nugældende og tidligere eksamensbetingelser for advokatbeskikkelse m. v.*

Efter retsplejelovens § 119, stk. 1, kræves, for at beskikkelse som advokat kan meddeles blandt andet, at ansøgeren har bestået juridisk embedseksamen med mindst 2. karakter af 1. grad. Samme eksamenskrav er stillet i § 124, stk. 1, for så vidt angår op-

nåelse af møderet for landsret, og i § 129, stk. 3, for så vidt angår meddelelse af proceduretilladelse. Medens de to sidstnævnte bestemmelser ikke indeholder nogen dispensationshjemmel, nævner § 119, stk. 1, for så vidt angår meddelelse af advokatbeskikkelse, at „for den, der har bestået juridisk embedseksamen med ringere karakter, kan justitsministeren fravige den nævnte eksamensbetingelse, når ganske særlige forhold taler derfor“.

Sagførerloven af 1868 krævede til opnåelse af beskikkelse som underretssagfører, at juridisk embedseksamen var bestået med mindst „haud illaudabilis“. Dette udtryk betegnede efter eksamensforordningen af 1839 den næstlaveste hovedkarakter, idet karakteren „non contemnendus“ var lavere.

Ved anordning nr. 178 af 1. december 1902, jfr. bekendtgørelse nr. 179 af 4. december 1902, afskaffedes hovedkarakteren „non contemnendus“. Kravene til opnåelse af „haud illaudabilis“ ændredes ikke væsentligt, men denne hovedkarakter opdeltes nu i to grader. Afskaffelsen af den hidtil laveste karakter var ensbetydende med, at det nu var tilstrækkeligt til at opnå beskikkelse som underretssagfører, at juridisk embedseksamen var bestået med laveste karakter.

Ved anordning nr. 227 af 19. april 1918, jfr. bekendtgørelse nr. 228 af 20. april 1918, ændredes betegnelsen for „haud illaudabilis“ til 2. karakter, og opdelingen af hovedkarakteren i to grader opretholdtes. Da retsplejeloven af 1916 havde opretholdt sagførerlovens krav om „haud illaudabilis“ uden angivelse af grader, var laveste karakter fortsat tilstrækkelig til opnåelse af beskikkelse som underretssagfører.

Først ved lov nr. 209 af 23. juli 1932 skærpedes reglerne, blandt andet efter henstilling fra sagførrådet. Herefter krævedes mindst 2. karakter af 1. grad til opnåelse

af beskikkelse som sagfører ved underret, dog med dispensationsmulighed. Derimod var dispensation ikke mulig med hensyn til landsretssagførerprøven. — Disse regler er ikke siden blevet ændret i realiteten.

2. Andre lovbestemmelser, der opstiller særlige eksamenskrav.

Ud over de ovennævnte bestemmelser findes i retsplejeloven en række bestemmelser, der opstiller opnåelse af 1. karakter som betingelse for ansættelse som dommer, politimester m. v. Der findes endvidere en lang række love, der gennem et krav om, at indehaveren af et bestemt hverv skal opfylde betingelserne for at kunne blive f. eks. dommer, indirekte opstiller et tilsvarende eksamenskrav. Endelig findes uden for retsplejeloven ganske få bestemmelser, der direkte gør 1. karakter eller 2. karakter af 1. grad til en betingelse for opnåelse af en bestemt stilling. — Såvidt udvalget bekendt findes der ikke i lovgivningen tilsvarende eksamenskrav for ikke-juridiske stillinger. Det er således ikke tilfældet for læger og statsautoriserede revisorer.

3. Uddannelseskrav som betingelse for advokatbeskikkelse efter norsk og svensk ret.

Norge.

Ifølge § 219 i lov om domstolene (lov nr. 5 af 13. august 1915 med senere ændringer) kræves for at få justisdepartementets tilladelse til at være advokat, at ansøgeren godtgør, at han har bestået juridisk embedseksamen, og at han i mindst to år efter embedseksamen har været i virksomhed som autoriseret advokatfuldmægtig (eller i visse andre stillinger, herunder dommerfuldmægtig og politifuldmægtig). For den, som har gennemgået et praktisk-juridisk kursus af mindst et semesters varighed, afkortes kravet til praktisk virksomhed med et år.

Ifølge domstolslovens § 220 kræves for at få tilladelse til at være advokat ved Høyesterett og kalde sig høyesterettsadvokat, at ansøgeren godtgør, at han har juridisk embedseksamen med bedste karakter, at han sammenlagt i mindst tre år har været i virksomhed som advokat eller i anden virksomhed, som kvalificerer til advokatbeskikkelse, deraf mindst et år som advokat

eller to år som advokatfuldmægtig, og ar han ved en for Høyesterett aflagt prøve hte vist sig skikket til at føre sager for Høyesterett.

Efter det oplyste opnås bedste karakter ved juridisk embedseksamen (laud) af ca. halvdelen af kandidaterne.

Den norske Advokatforening har rejst spørgsmål om afskaffelse af laudkravet som betingelse for at blive høyesterettsadvokat. Sagen har af justisdepartementet været forelagt den norske Høyesterett, som i en udtalelse af 1. juni 1973 meddelte, at Høyesteretts flertal, 13 dommere, ikke kunne anbefale, at man frafaldt kravet om laud. Mindretallet, 5 dommere, fandt under forudsætning af, at den praktiske prøve beholdes, at laudkravet kunne sløjfes.

Sverige.

Ifølge rettegångsbalkens kapitel 8, § 2, kræves for at blive medlem af Sveriges Advokatsamfund og dermed opnå retten til at kalde sig advokat, at man har aflagt den for udnævnelse i dommerembede foreskrevne kundskabsprøve og erhvervet en sådan praktisk uddannelse som foreskrives i Advokatsamfundets vedtægter.

I eksamenskravet ligger alene, at den pågældende skal have bestået juridisk embedseksamen.

Ifølge Advokatsamfundets vedtægter skal den pågældende efter embedseksamen i mindst fem år på tilfredsstillende måde have udøvet praktisk juridisk virksomhed, herunder i mindst tre år som ansat hos en advokat eller ved en retshjælpsanstalt eller i erhvervsmæssig juridisk virksomhed for egen regning.

Ansøgning om indtrædelse i Advokatsamfundet prøves af samfundets styrelse.

Afslås ansøgningen, skal beslutningen ledsages af grunde.

Afslaget kan indbringes for Högsta domstolen.

4. Justitsministeriets praksis med hensyn til meddelelse af advokatbeskikkelse til kandidater med 2. karakter af 2. grad.

Det er oplyst for udvalget, at justitsministeriet fra 1. januar 1965 til 10. maj 1974 har udfærdiget 968 advokatbeskikkelser. Heraf er 17 meddelt kandidater med

2. karakter af 2. grad. I samme tidsrum ses kun 5 afslag på ansøgning om beskikkelse til sådanne kandidater.

Ansøgninger om advokatbeskikkelse for kandidater med 2. karakter af 2. grad afgøres, efter at advokatrådet og de dommere, for hvilke ansøgeren har mødt i retssager, har udtalt sig om ansøgerens egnethed — endvidere høres i reglen vedkommende landsretspræsident.

Advokatrådet afgiver indstilling efter en grundig undersøgelse af ansøgerens forhold foretaget af kredsbestyrelsen i de områder, hvor ansøgeren har virket. Også udtalelser fra ansøgerens principal(er) foreligger, før justitsministeriet træffer afgørelse i sagen.

Efter justitsministeriets praksis er det en betingelse for, at en ansøgning imødekommes, at ansøgeren i op imod fem år har gennemgået en grundig og alsidig uddannelse på et advokatkontor; dette krav fraviges yderst sjældent.

Som altovervejende hovedregel følger justitsministeriet advokatrådets indstilling i disse sager.

5. *De nye eksamensbestemmelser („13-skalaen“) sammenholdt med retsplejelovens eksamenskrav.*

Ændringer i retsplejelovens gældende eksamenskrav er nødvendiggjort efter ikrafttrædelsen af undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 148 af 5. april 1971 om karaktergivning ved de højere uddannelsesinstitutioner som ændret ved bekendtgørelse nr. 503 af 25. november 1971, jfr. bekendtgørelse nr. 570 af 23. december 1971 om juridisk kandidateksamen. De nævnte bekendtgørelser vedlægges som bilag 1-3.

Bekendtgørelse 148/71 afskaffer den århundred-gamle sondring mellem de forskellige hovedkarakterer for juridisk embedseksamen, som den sidst er formuleret i anordning nr. 288 af 21. juli 1966 om juridisk embedseksamen ved Københavns og Århus universiteter, der vedlægges som bilag 4. Om baggrunden for indførelsen af „13-skalaen“ henvises til undervisningsministeriets skrivelse af 6. juli 1973 til justitsministeriet, der vedlægges som bilag 5. Det fremgår heraf blandt andet, at for at undgå en langvarig overgangsperiode med anvendelse af to karaktergivningssystemer er der godkendt

omregningstabeller mellem de hidtidige karaktereskalaer og „13-skalaen“. På grundlag af den omregningstabel, der anvendes ved overførsel af „gamle karakterer“ til den nye karaktereskala vedrørende juridisk embedseksamen (bilag 5 c og 5 d), kan den laveste kvotient inden for hovedkarakteren 2. karakter af 1. grad (10,67) omregnes til 6,9 efter „13-skalaen“.

6. *Statistik.*

En gennemgang af „Juristen“s fortegnelser over juridiske kandidater fra vinterterminen 1959-60 til vinterterminen 1968-69 viser, at der i det omhandlede tidsrum blev uddannet 1.629 juridiske kandidater ved Københavns og Århus universiteter. Heraf bestod 90 med 2. karakter af 2. grad eller 5,6 pct. af det samlede antal kandidater.

Efter indførelsen af „13-skalaen“ er der ikke foretaget nogen eksamensstatistik ved Københavns universitet. Derimod foreligger der en undersøgelse af de eksamensresultater, der opnåedes ved Århus universitet i sommeren 1973. En beregning på grundlag af de karakterer, der ligger på 6 og derover, hvor der tages hensyn til den samlede eksamen, viser et samlet gennemsnit på 7,8.

For sommerekksamen 1974 er det tilsvarende tal 8,2. Af de 91 kandidater, der bestod eksamen ved Århus universitet i sommeren 1974, opnåede 8 en lavere eksamenskvotient end 6,9.

7. *Foreløbige overvejelser.*

Foranlediget af en forespørgsel fra en advokatfuldmægtig, der i vinteren 1972-73 bestod juridisk embedseksamen med 7,4, og som gerne ville vide, om dette resultat var tilstrækkeligt til at opnå advokatbeskikkelse m. v., har justitsministeriet hørt advokatrådet og undervisningsministeriet over spørgsmålet om, hvilke ændringer indførelsen af „13-skalaen“ måtte nødvendiggøre i retsplejelovens afsnit om advokater. Justitsministeriet svarede den pågældende, at der endnu ikke var taget skridt til en ændring af loven som følge af indførelsen af den nye karaktereskala, men at den pågældende ikke ville blive anset som omfattet af retsplejelovens § 119, stk. 1, 3. pkt., ligesom der efter justitsministeriets opfattelse ikke i eksamensmæssig henseende ville være nogen

hindring for, at han kunne opnå møderet for landsret.

Sagens akter vedlægges som bilagene 5-8. Det fremgår heraf blandt andet, at advokatrådet ikke anbefaler, at karakterbetingelserne i retsplejelovens afsnit om advokater afskaffes, men foreslår en karaktergrænse med et karaktergennemsnit på mindst 7,5.

Af undervisningsministeriets indlæg i sagen (bilag 5) fremgår, at dette ministerium helst ser, at de gældende eksamensbetingelser afskaffes, dels fordi de strider mod de principielle overvejelser, der førte til afskaffelse af hovedkaraktererne, dels fordi man må imødesee ændringer i karaktersystemet inden for de nærmeste år.

8. Udvalgets overvejelser og indstilling.

Udvalget finder det fortsat påkrævet, at der som betingelse for, at advokatbeskikkelse, proceduretilladelse og tilkendegivelse om møderet for landsret kan opnås, dokumenteres kundskaber, der rækker ud over, hvad der er nødvendigt til at bestå juridisk embedseksamen med laveste karakter.

Man er bekendt med, at der efter justitsministeriets opfattelse ikke er noget behov for at erstatte de særlige eksamensbetingelser, der gælder for udnævnelse af dommere, politimestre m. v., da de fornødne hensyn til ansøgerens kvalifikationer vil kunne tilgodeses ved selve udnævnelsen, der normalt vil finde sted efter længere tids virke i praksis. En tilsvarende kontrol lader sig ikke gennemføre ved meddelelse af advokatbeskikkelser, proceduretilladelser eller tilkendegivelser om møderet for landsret, som ansøgere må antages at have et retskrav på, når de i loven fastsatte betingelser herfor er opfyldt.

Udvalget finder det åbenbart, at også fremtidig enhver, der opfylder visse generelle kvalifikationskrav, bør have adgang til at drive virksomhed som advokat. Herved sikres der advokatstanden den fornødne uafhængighed af statsmagten. Udvalget finder det imidlertid også absolut nødvendigt, at kvalifikationskravene ikke slækkes. Disse krav skal bidrage til at sikre det retssøgende publikum en betryggende, kyndig og hurtig assistance. Lovgivningen bliver stadig mere kompliceret, ligesom retsreglerne er underkastet langt hyppigere foran-

dringer end tidligere. De krav, der stilles til advokaternes faglige kundskaber, er derfor blevet stærkt forøget, og advokatstandens faglige niveau bør derfor bevares eller styrkes. En forudsætning for, at advokaterne kan honorere disse krav, er, at de fra deres universitetsuddannelse medbringer en solid faglig basisviden og træning i at løse juridiske problemer. Kravet om, at eksamen skal være bestået med mindst 2. karakter af 1. grad, har tilsigtet at give en vis sikkerhed herfor.

Udvalget har overvejet den i undervisningsministeriets skrivelse af 6. juli 1973 til justitsministeriet (bilag 5) indeholdte henstilling om, at der fastsættes andre kriterier for advokatbeskikkelser end de karaktermæssige — en henstilling, der motiveredes dels med de principielle overvejelser, der førte til hovedkarakterernes bortfald, dels med muligheden for, at der inden for de nærmeste år vil ske yderligere ændringer af bestemmelserne om vurderingen af eksamener m. v. på de højere uddannelsesinstitutioner.

Udvalget er i og for sig ikke uenigt i disse betragtninger. Der kan næppe ses bort fra, at den holdning overfor karaktersystemet, som er kommet til udtryk i undervisningsministeriets skrivelse, kan have øvet en vis indflydelse på karaktergivningingen ved universiteterne, således at karaktererne nu giver et noget mindre sikkert billede af den enkelte kandidats kunnen og viden end tidligere. De talrige og hyppige ændringer i indretningen af prøver og pensa kan formentlig efter omstændighederne også påvirke de opnåede karakterer. I det omfang, pensum omfatter valgfri fag, er bedømmelsesgrundlaget åbenbart forskelligt. Vurderingen af et eksamensbevis bør derfor ikke ske alene ud fra gennemsnittet, men bør også tage valget af fag, karaktererne i de enkelte fag og efter omstændighederne den anvendte studietid i betragtning. De anførte forhold og den stedfunde ophævelse af hovedkaraktererne taler imod at forsøge at fastholde et eksamenskrav ved at overføre de krav, der blev opstillet på grundlag af det hidtidige karaktersystem ved benyttelsen af et mekanisk omregningstal.

Det må dog her over for fremhæves, at de i retsplejelovens § 119, stk. 2-5, opstillede krav til den praktiske uddannelse ikke kan

stå alene. Det vil sikkert være påkrævet at supplere den med bestemmelser om efteruddannelse m. v., herunder eventuelt beståelse af visse prøver, for at sikre, at de, der opnår advokatbeskikkelser m. v., har de til gæringen fornødne kundskaber. Dette henhører imidlertid under spørgsmålet om advokaters uddannelse i almindelighed, der er omfattet af udvalgets kommissorium, og som vil kræve indgående overvejelser, der ikke har kunnet foretages inden for den af ministeriet givne tidsfrist.

Der foreligger således et akut problem om, hvordan der skal forholdes med retsplejelovens karakterkrav i den nærmeste fremtid, hvor kandidater, der har bestået eksamen med karakter efter 13-skalaen, vil ansøge om advokatbeskikkelse.

Herom udtaler *tre medlemmer*, (*Gomard, Hvidt og Perch Nielsen*), at de særlige eksamensbetingelser i retsplejelovens §§ 119, 124 og 129 efter deres opfattelse kan ophæves. De lægger herved vægt på, at det gældende krav om mindst 2. karakter af 1. grad kun giver en beskedent garanti for kundskabsmæssige kvalifikationer, at karakterkravet kun har ringe praktisk betydning som begrænsning, og at karakterernes værdi som målestok for den enkelte kandidats viden og kunnen nu må anses for reduceret, jfr. det ovenfor herom anførte.

Disse medlemmers indstilling har imidlertid til klar forudsætning, at spørgsmålet om vurderingen af ansøgenes kvalifikationer ikke er afgjort blot med karakterkravets bortfald, men tages op til nøje overvejelse i forbindelse med uddannelsesproblematikken.

Tre medlemmer (*Hove, Kjøbye og Østergaard*) finder det rigtigst i den — formentlig relativt kortvarige — overgangsperiode, der bliver tale om, indtil nye og bedre kvalifikationskrav kan opstilles, at opretholde en

karakterbetingelse i § 119, stk. 1, som svarer til den hidtil gældende.

Disse medlemmer lægger herved vægt på, at slutresultatet ved juridisk kandidateksamen også efter den nugældende eksamensordning fra 1973 er defineret som et gennemsnit af de karakterer, kandidaten under et studium af typisk 5-6 års varighed har opnået ved prøver i et større antal juridiske discipliner. Man må derfor fortsat kunne gå ud fra, at eksamenskvoteienten giver et så pålideligt indtryk af kandidatens teoretiske viden og kunnen, at det, indtil et bedre grundlag skabes, er både rimeligt og påkrævet at inddrage den i vurderingen af, om de nødvendige minimums-kvalifikationer for opnåelse af advokatbeskikkelse er til stede.

Disse medlemmer må af hensyn til det retssøgende publikums tarv nære afgørende betæneligheder ved en ordning, hvorefter selv den ringest mulige kandidateksamen lige over beståetgrænsen giver adgang til advokatbeskikkelse, når den praktiske uddannelse er tilendebragt.

Frem for allerede nu at slette karakterbetingelsen i § 119 og dermed indføre en sådan ordning, som alligevel efter udvalgets enige opfattelse snarest skal afløses af en helt tredje med skærpede krav til ansøgenes faglige niveau, bør betingelsen bevares, hvilket passende kan ske ved at stille krav om, at juridisk kandidateksamen skal være bestået med en gennemsnitskarakter på mindst 6,9, jfr. ovenfor afsnit 6.

Også efter disse medlemmers opfattelse er det ufornuddent at opretholde særlige karakterbetingelser i § 124 om møderet for landsret. Man anbefaler dernæst, at der i § 129, stk. 3, om proceduretilladelse indføres en dispensationshjemmel svarende til reglen i § 119, stk. 1, 2. pkt.

København, den 10. oktober 1974.

På udvalgets vegne:

Mogens Hvidt.

/Niels Waage.

UDVALGET VEDRØRENDE
REVISION AF RETSPLEJELOVENS
AFSNIT OM ADVOKATER.

Bilag 3.

Efter at udvalget i skrivelse af 10. oktober 1974 har afgivet en udtalelse til ministeriet om ændringer i retsplejelovens §§ 119, 124 og 129 efter gennemførelsen af „13-skalaen“ ved juridisk kandidateksamen, har udvalget særskilt drøftet en eventuel ændring af retsplejelovens § 130, 1. pkt., hvorefter enhver advokat er berettiget til at have en autoriseret fuldmægtig, der skal være uberygtet og have bestået juridisk embedseksamen.

Advokatfuldmægtigforeningen har henstillet, at der skabes mulighed for, at en advokat kan antage to autoriserede fuldmægtige, idet man som begrundelse herfor navnlig har henvist til de seneste års betydelige — og stigende — arbejdsløshed blandt de nyuddannede juridiske kandidater. Advokatrådet har i skrivelse af 3. august 1973 til justitsministeriet udtalt, at rådet forholder sig positivt over for en lempelse af bestemmelsen, idet lempelsen dog efter rådets opfattelse bør foregå under behørig hensyntagen til uddannelsessynspunkter.

Bestemmelsen om, at en advokat kan have en autoriseret fuldmægtig, findes allerede i § 10 i loven af 26. maj 1868 om adgang til sagførervirksomheden. Hverken i motiverne til denne lov eller til retsplejeloven ses spørgsmålet om, hvor mange autoriserede fuldmægtige en advokat bør kunne have, at være drøftet, og det ligger nær at antage, at dette ikke tidligere har frembudt sig som noget problem.

Spørgsmålet om antallet af autoriserede fuldmægtige er — som fremhævet af advokatrådet — nøje forbundet med problematikken omkring advokatuddannelsen. Virksomheden som autoriseret fuldmægtig hos

en advokat er i praksis langt den vigtigste uddannelse, der giver grundlag for meddelelse af advokatbeskikkelse. Udvalget har dog ikke fundet det betænkeligt at udtale sig særskilt om en eventuel ændring af retsplejelovens § 130, men skal — som i sin skrivelse af 10. oktober 1974 — fremhæve, at selve spørgsmålet om adgang til advokatbeskikkelse må tages op til nøje overvejelse i forbindelse med uddannelsesproblematikken.

Udvalget finder ingen afgørende argumenter mod forslaget om, at en advokat kan have to fuldmægtige, idet de stigende krav til advokaternes arbejdskraft og viden vil kunne gøre autorisationen af to fuldmægtige velbegrundet. Fuldmægtigene vil også gensidigt kunne støtte og oplære hinanden. Et større antal kan imidlertid ikke anbefales. Det må blandt andet befrygtes, at der på et kontor med kun én principal og et større antal fuldmægtige vil kunne blive et for snævert arbejdsfelt for den enkelte fuldmægtig og dermed en utilstrækkelig uddannelse af denne.

Selv om det nok er tvivlsomt, hvor stor en forøgelse af antallet af fuldmægtigstillinger ændringen vil medføre, finder udvalget det dog — ikke mindst af beskæftigelsesmæssige grunde — rimeligt, at ændringen søges gennemført snarest muligt. Udvalget skal derfor indstille, at retsplejelovens § 130, 1. pkt., får følgende ordlyd:

„Enhver advokat er berettiget til at have en eller to autoriserede fuldmægtige, der skal være uberygtede og have bestået juridisk kandidateksamen“.

København, den 1. november 1974.

På udvalgets vegne:

Mogens Hvidt.

/ Niels Waage.

Bilag 4.

I dette bilag opføres i venstre spalte de i lovforslagets § 1 nævnte bestemmelser i den nuværende formulering, medens de foreslåede ændringer opføres i højre spalte.

Gældende formulering.

§ 2. Højesteret er øverste domstol for hele riget. Den har sit sæde i København og består af en præsident og 14 andre højesteretsdommere. I præsidentens sted træder i fornødent fald den efter embedsalders ældste af rettens tilstedeværende dommere.

Stk. 2. I hver sags afgørelse ved højesteret deltager, for så vidt ikke andet særligt er bestemt, mindst 5 dommere. Sagerne fordeling mellem dommerne bestemmes af præsidenten.

Stk. 3. Når præsidenten ikke deltager i behandlingen af en sag, beklædes formandspladsen af den dommer, han efter forhandling med rettens medlemmer udpeger dertil.

§ 42. Faste dommere ved rigets almindelige domstole beskikkes af kongen.

Stk. 2. Til højesteret sker udnævnelse som „højesteretsdommer“, til landsret som „landsdommer“, til hver af de andre retter — bortset fra sø- og handelsretten i København, jfr. § 9 — som „dommer“ med angivelse af, hvor pågældende ansættes.

Stk. 3. Kun den, der har bestået juridisk embedseksamen med 1. karakter, og som er myndig, uberygtet og vederhæftig, kan beskikkes. Dog kan den, der har bestået juridisk embedseksamen med 2. karakter af 1. grad, beskikkes, når han har vist sig særlig dygtig i praktisk virksomhed.

Stk. 4. Den, som beskikkes til midlertidig at beklæde et dommerembede, må være i besiddelse af de samme egenskaber, som udkræves til at beklæde embedet som fast dommer. Dog er det ved underretterne uden for København med hensyn til eksamensfordringen tilstrækkeligt, at den pågældende har bestået juridisk embedseksamen.

Lovforslaget.

1. I § 2, *stk. 2*, indsættes som *3. pkt.*:

„Er i en sag det nødvendige antal højesteretsdommere ikke til rådighed, kan præsidenten tilkalde en eller flere landsdommere til at deltage i sagens behandling.“

2. § 42, *stk. 3*, affattes således:

„Kun den, der har bestået juridisk kandidateksamen, og som er myndig, uberygtet og vederhæftig, kan beskikkes.“

3. § 44, *stk. 4, 2. pkt.* udgår.

Gældende formulering.

Lov nr. 154 af 7. juni 1958 om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd som ændret senest ved lov nr. 262 af 4. juni 1969.

§ 102. Vederlag til sættestemænd fastsættes i hvert enkelt tilfælde af justitsministeriet efter indstilling fra vedkommende landsrets præsident.

§ 103. Ingen dommer kan indehave nogen indtægtsgivende fast virksomhed uden for sit egentlige embede uden tilladelse af et af præsidenterne ved de kollegiale retter dannet råd, og dette giver justitsministeriet indberetning om sådanne tilladelser.

§ 113. For at kunne ansættes i politiets tjeneste skal de pågældende være uberygtede og vederhæftige.

Stk. 2. Rigspolicechefen, politidirektøren, politimestrene, politiinspektørerne og politiadvokaterne skal opfylde de i § 42, stk. 3, fastsatte eksamensbetingelser. Politifuldmægtigene og den, der midlertidig beskikkes som politimester eller til på en politimesters ansvar at udføre hans forretninger, skal have bestået juridisk embedseksamen.

Stk. 3. Kun som en undtagelse kan nogen ansættes som politimester, hvis han ikke i 3 år har haft ansættelse som politifuldmægtig eller i anden overordnet stilling i politiet. For at kunne beskikkes som politikommisær skal vedkommende som regel have gjort tjeneste gennem alle de forudgående grader.

Stk. 4. Et ved normeringslov fastsat antal polititjenestemænd udtages til at gøre tjeneste i kriminalpolitiet. Kriminalpolitiet har navnlig til opgave at udføre de politiets påhvilende hverv med hensyn til efterforskning og forfølgning af forbrydelser.

Stk. 5. Justitsministeren træffer bestemmelse om politiets uddannelse og om dets uniformering og udrustning.

§ 119. Advokater beskikkes af justitsministeriet. Beskikkelse meddeles på begæring enhver, som har indfødsret, har opnået 25 års alderen, ikke er ude af rådighed over sit bo, ifølge pålidelige vidnesbyrd har ført en retscaffen vandel og har bestået juridisk

Lovforslaget.

4. I § 46 indsættes som stk. 3:

„Stk. 3. Vederlag til sættestemænd fastsættes i hvert enkelt tilfælde af justitsministeren efter indstilling fra vedkommende landsrets præsident.“

5. § 47 affattes således:

„§ 47. En dommer må kun med tilladelse af et råd bestående af præsidenterne for de kollegiale retter have fast indtægtsgivende beskæftigelse ved siden af sit egentlige embede. Rådet skal give justitsministeriet meddelelse om sådanne tilladelser.“

6. I § 113, stk. 2, udgår „politiinspektørerne“.

7. § 119, stk. 1, affattes således:

„Advokater beskikkes af justitsministeren. Beskikkelse meddeles efter anmodning enhver, som har dansk indfødsret, er fyldt 25 år, ikke er ude af rådighed over sit bo, har ført en retscaffen vandel og har bestået juridisk kandidateksamen.“

Gældende formulering.

embedseksamen med mindst 2. karakter af 1. grad. For den, der har bestået juridisk embedseksamen med ringere karakter, kan justitsministeren fravige den nævnte eksamensbetingelse, når ganske særlige forhold taler derfor.

Stk. 2. Endvidere skal den pågældende i 3 år have været i virksomhed som professor i retsvidenskab, dommer, statsadvokat, politimester, politiinspektør, politiadvokat, auditor, anklager ved underret, kontorchef under Københavns politi, fuldmægtig i dettes kontor for politisager, fuldmægtig under en ret, autoriseret eller statsansat fuldmægtig hos en dommer eller en politimester eller stadig som autoriseret fuldmægtig hos en advokat med møderet for landsret eller som medhjælper hos en statsadvokat have deltaget i behandlingen af retssager.

Stk. 3. Til udbringelse af de i stk. 2 omhandlede 3 år kan medregnes den tid, den pågældende som autoriseret fuldmægtig hos en advokat uden møderet for landsret har deltaget i dennes forretninger, derunder behandlingen af retssager. Den, der har været fuldmægtig på et amtskontor, sekretær ved en landsret, sø- og handelsretten i København eller Københavns byret, sekretær i Københavns overpræsidium, politikommissær med kommando, ekspeditionssekretær i Københavns politis kontor for straffesager eller fuldmægtig i dettes politikontor, kan medregne i alt 2 års virksomhed i sådan stilling.

Stk. 4. Til udbringelse af de omhandlede 3 år kan virksomhed i forskellige af de i stk. 2 og 3 nævnte stillinger sammenlægges.

Stk. 5. Den, der mod eget ønske er fjernet fra en af de fornævnte tjenestemandstillinger på en sådan måde, at den almindelige pensionsret er gået tabt eller indskrænket, kan ikke medregne den pågældende tjenestemandsvirksomhed som grundlag for meddelelse af beskikkelse.

§ 124. Mødeberettiget for landsret samt for Københavns sø- og handelsret i sager, som i medfør af §§ 224-25 ville høre under landsret, er enhver advokat, der har bestået juridisk embedseksamen med mindst 2. karakter af 1. grad.

Lovforslaget.

8. § 124, stk. 1, affattes således:

„Advokater, der opfylder betingelserne i stk. 2 og 3, er mødeberettigede for landsret samt for sø- og handelsretten i København i sager, som i medfør af §§ 224-225 ville henhøre under landsret.“

Gældende formulering.

Stk. 2. Endvidere skal den pågældende i 3 år have været i virksomhed som advokat eller i en af de i § 119, stk. 2, nævnte virksomheder, dog at kun halvdelen af den tid, han har været i virksomhed som kontorchef under Københavns politi, fuldmægtig i dettes kontor for politisager, fuldmægtig under en ret eller autoriseret eller statsansat fuldmægtig hos en dommer eller politimester, kan medregnes til udbringelse af de 3 år. § 119, stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Endelig skal den pågældende have bestået en prøve for landsretten.

§ 129. Uden for mundtlig forhandling i domssager for landsret, Københavns sø- og handelsret i sager, som i medfør af §§ 224-25 ville høre under landsret, og for højesteret samt uden begrænsning for underret og sø- og handelsretten i sager, der ifølge de nævnte paragraffer ville høre under underret, er det advokater tilladt uden særlig angivelse af grund at lade møde for sig ved deres autoriserede fuldmægtige.

Stk. 2. Med angivelse og på rettens eller modpartens forlangende bevisliggørelse af lovligt forfald kan advokater under de i denne paragraf omhandlede rettergangsforetagender give møde ved enhver uberygtet person.

Stk. 3. De til møde for landsret berettigede advokater kan derhos lade møde ved mundtlig forhandling i domssager for landsret og uden begrænsning for sø- og handelsretten ved deres autoriserede fuldmægtige, for så vidt der af justitsministeriet er meddelt disse tilladelse dertil. Sådan tilladelse gives af justitsministeriet, når den pågældende foruden at opfylde eksamensbetingelserne i § 124, stk. 1, i mindst 2 år som autoriseret fuldmægtig hos en til møde for landsret berettiget advokat stadig har deltaget i behandlingen af retssager, særlig ved møde under mundtlig forhandling i domssager. Tilladelsen gælder dog kun for 2 år.

§ 130. Enhver advokat er berettiget til at have en autoriseret fuldmægtig, der skal være uberygtet og have bestået juridisk embedseksamen. Autorisationen meddeles

Lovforslaget.

9. I § 124, stk. 2, ændres „Endvidere skal den pågældende“ til „Den pågældende skal“.

10. I § 129, stk. 3, 2. pkt., udgår ordene „foruden at opfylde eksamensbetingelserne i § 124, stk. 1“.

11. § 130, 1. pkt., affattes således:

„Enhver advokat er berettiget til at have en eller to autoriserede fuldmægtige, der skal være uberygtede og have bestået juridisk kandidateksamen.“

Gældende formulering.

af dommeren i den underretskreds, hvor vedkommende advokat har kontor. I de områder, der er henlagt til Københavns byret og Århus by- og herredsret, meddeles autorisationen dog af rettens præsident.

§ 330. Der kan efter ansøgning meddeles en person fri proces, såfremt

1) han skønnes at have rimelig grund til at føre proces, og

2) han ikke uden at lide væsentlige afsavn kan betale de omkostninger, der er forbundet med sagen.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om, hvornår den i stk. 1, nr. 2, nævnte betingelse er opfyldt.

Stk. 3. Fri proces i sager i 1. instans meddeles af overøvrigheden, for så vidt angår underretssager på det sted, hvor sagen er anlagt eller agtes anlagt, og for så vidt angår landsretssager på det sted, hvor sagen skulle være anlagt, hvis landsretsbehandling ikke var anvendelig.

Stk. 4. Fri proces i anke- og kæresager meddeles af justitsministeren, jfr. dog § 332, stk. 4.

§ 331. Justitsministeren kan, når særlige grunde taler derfor, efter ansøgning meddele fri proces, selv om betingelserne i § 330 ikke er opfyldt.

§ 332. Fri proces medfører for vedkommende part:

1) Fritagelse for afgifter i overensstemmelse med lov om retsafgifter.

2) Beskikkelse af en advokat til at udføre sagen mod vederlag af statskassen, jfr. § 336 c.

3) Godtgørelse fra statskassen for udgifter, som med føje er afholdt til vidneførsel, syns- og skønsforretninger og andre foranstaltninger, der er iværksat af hensyn til sagens behandling eller oplysning.

4) I skiftesager fritagelse for sikkerhedsstillelse for skifteomkostninger og, for så vidt udgifterne ikke kan dækkes af boets midler, fritagelse for betaling af vederlag til eventuel medhjælper i boet og andre udgifter ved foranstaltninger, der iværksættes med skifterettens godkendelse.

Stk. 2. Fri proces kan i bevillingen be-

Lovforslaget.

*Gældende formulering.**Lovforslaget.*

grænses til enkelte af de i stk. 1 nævnte begunstigelser.

Stk. 3. Virkningerne af fri proces omfatter hele sagen i den pågældende instans, herunder den procedure, der er nødvendig for at opnå ny foretagelse af sagen for samme ret, samt fuldbyrdelse af afgørelsen. Virkningerne omfatter tillige de foranstaltninger, som af hensyn til forberedelsen af sagsanlægget med føje er foretaget inden meddelelse af fri proces.

Stk. 4. Virkningerne af fri proces omfatter også behandling af sagen i 2. eller 3. instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten, og den part, der har fri proces, helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans.

Stk. 5. Virkningerne af fri proces ophører ikke ved en parts død.

Stk. 6. Bevillingen kan tilbagekaldes, når de forudsætninger, under hvilke den er meddelt, viser sig ikke at være til stede eller at være bortfaldet. Når bevillingen tilbagekaldes, ophører virkningerne af fri proces.

§ 333. Fri proces for en part medfører ikke fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger.

Stk. 2. Når hensynet til en part, der har fri proces, i særlig grad taler derfor på grund af sagens beskaffenhed og partens økonomiske forhold, kan retten bestemme, at omkostningerne til modparten helt eller delvis skal betales af statskassen i stedet for af parten.

Stk. 3. Retten kan i øvrigt, hvor hensynet til modparten i særlig grad taler derfor, bestemme, at omkostningerne til denne skal betales af statskassen, der i så fald indtræder i modpartens ret mod parten.

§ 334. Modparten skal betale sagsomkostninger, som om parten ikke havde fri proces, herunder et skønsmæssigt fastsat beløb svarende til de afgifter, der efter sagsgenstandens værdi skulle have været betalt, jfr. § 332, stk. 1, nr. 1. Beløbet tilfalder statskassen. Har den part, der har fri proces, selv afholdt udgifter i anledning af sagen, fordeles retten beløbet mellem statskassen og parten.

Gældende formulering.

§ 335. Når omstændighederne taler derfor, kan retten pålægge en part, der har fri proces, helt eller delvis at erstatte statskassen dennes udgifter i det omfang, disse ikke pålægges modparten.

§ 340. På sagens første tægtedag skal sagsøgeren møde for den i § 338 nævnte underret og fremlægge stævning tillige med sagens øvrige dokumenter eller den i § 337, stk. 2, omhandlede angivelse. Undlader han dette, bliver sagen straks af vedkommende underretsdommer at afvise, og der tilkendes den sagsøgte, der har givet forgæves møde, sagsomkostninger, for så vidt han ikke frafalder påstand derom. Samme virkning har sagsøgerens udeblivelse eller undladelse af at foretage de til sagens fortsættelse hørende skridt ved senere retsmøder, indtil skriftvekslingens slutning.

Stk. 2. Sagsøgerens udeblivelse forhindrer ikke, at der af underretsdommeren gives sagsøgte dom for de før udeblivelsen tingfæstede modkrav.

§ 341. Udebliver den lovligt stævnedes sagsøgte, afsiger vedkommende underretsdommer efter sagsøgerens begæring dom i henhold til hans mundtlige fremstilling af sagen, der dog kan indskrænke sig til en henvisning til stævningen og de vedlagte dokumenter. Herved bliver imidlertid at iagttage, at ingen påstande eller søgsmålsgrunde, der ligger udenfor stævningens indhold, kan tages i betragtning, og at sagen, når det fremkomne viser, at stævningens angivelse af de faktiske omstæn-

Lovforslaget.

12. Efter § 335 indsættes:

„§ 335 a. Forbrugere, der opfylder betingelsen i § 330, stk. 1, nr. 2, har fri proces i sager, der indbringes af forbrugeren for at få opfyldt en afgørelse, der er truffet af forbrugerklagenævnet eller et klage- eller ankenævn, der er godkendt af forbrugerklagenævnet, eller et forlig, der er indgået for et af disse nævn. Det samme gælder, hvis sagen indbringes af modparten med påstand om ændring af afgørelsen eller forliget til skade for forbrugeren. Uanset bestemmelserne i § 333 betales eventuelle omkostninger til modparten af statskassen.“

Gældende formulering.

digheder i væsentlige henseender er urigtig eller ufuldstændig, afvises.

Stk. 2. Sagsøgeren kan dog i stedet for sådan udeblivelsesdom begære sagen udsat og skal da lade forkynde udskrift af det i retsmødet forefaldne for modparten med et af retten fastsat varsel.

Stk. 3. Ovenstående bestemmelser kommer også til anvendelse, når sagsøgte udebliver ved et senere retsmøde uden at have afgivet noget svar i sagen. At sagsøgte, efter at have svaret i sagen, udebliver inden domsforhandlingen, berettiger ikke sagsøgeren til at begære udeblivelsesdom og afskærer ikke sagsøgte fra senere at møde i sagen.

§ 342. Møder sagsøgte uden at rejse indsigelse, gives efter sagsøgerens begæring dom i overensstemmelse med påstanden, hvilken dom ligeledes afsiges af den i § 338 nævnte underret.

Lovforslaget.

13. Efter § 342 indsættes:

„§ 342 a. Anmoder en forbruger om, at en sag, der kan indbringes for forbrugerklagenævnet eller et klage- eller ankenævn, der er godkendt af forbrugerklagenævnet, behandles ved vedkommende nævn, udsætter retten sagen på ubestemt tid og sender den til nævnet. Anmodningen skal fremsættes i 1. retsmøde. Fremsættes anmodning senere, men inden domsforhandlingens begyndelse, kan retten dog udsætte sagen og sende den til nævnet, hvis særlige omstændigheder taler derfor. Anmodning kan fremsættes mundtligt til retsbogen. Fremsættes anmodningen i 1. retsmøde, er indgivelse af svarskrift ufornøden. Retten skal gøre forbrugeren bekendt med hans adgang til at få sagen indbragt for nævnet.

Stk. 2. Ønsker en af parterne behandlingen ved retten fortsat, efter at nævnet har truffet afgørelse i sagen, eller efter, at der er indgået forlig for nævnet, skal han indlevere stævning til den ret, hvor sagen oprindeligt er anlagt. Han anses herefter som sagsøger. I henseende til beregning af procesrente, afbrydelse af frister for sagsanlæg og afbrydelse af forældelse anses sagen for anlagt ved det oprindelige sagsanlæg, medmindre den pågældende part ikke har fremmet sagen behørigt.“

Gældende formulering.

§ 343. Vil sagsøgte bestride sagsøgerens påstand, må han på sagens første tægtedag fremlægge et svarskrift, indeholdende hans påstand og en kort fremstilling af hans benægtelser og indsigelser og i det hele af de kendsgerninger, hvorpå hans forsvar grunder sig. Vil han gøre medfordringer gældende, må de kendsgerninger anføres, hvorpå de støttes. Han må tillige fremlægge de dokumenter, som han vil påberåbe sig. Undladelsen af at opfylde disse forskrifter medfører, at han betragtes som udebleven, jfr. dog § 346.

Stk. 2. Sagsøgte må i svarskriftet fremsætte alle sine formalitetsindsigelser, men kan foreløbig indskrænke sig hertil med udtrykkelig forbehold af realitetsindsigelser, hvis også sådanne haves.

Stk. 3. Den indsigelse, at stævningen er urigtig forkyndt, eller at varslet har været for kort, kan ikke bevirke sagens afvisning, men kun berettigede til udsættelse.

„**§ 660, stk. 2.** Skifteretten kan om fornødent pålægge skyldneren og andre at give møde og afgive forklaring efter reglerne om vidner.“

„**§ 668.** Skifteretten kan om fornødent pålægge arvingerne og andre at give møde og afgive forklaring efter reglerne om vidner.“

§ 931. Såfremt lovovertrædelsen ikke skønnes at ville medføre højere straf end en bøde på 2.000 kr., kan politimesteren, i stedet for at indlevere anklageskrift til retten, tilkendegive sigtede, at sagen kan afgøres uden retslig forfølgning, såfremt han erkender sig skyldig i overtrædelsen og erklærer sig rede til inden for en nærmere angivet frist, der efter begæring kan forlænges, at betale en i tilkendegivelsen angivet bøde.

Stk. 2. Med hensyn til den i stk. 1 omhandlede tilkendegivelse finder bestemmelsen i § 930, stk. 1, om indholdet af anklageskrift tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Betales bøden i rette tid, eller bliver den efter stedfunden vedtagelse inddrevet eller afsonet, bortfalder videre forfølg-

Lovforslaget.

14. I § 660, stk. 2, ændres „skyldneren“ til: „arvingerne“.

15. I § 668 ændres „arvingerne“ til: „skyldneren“.

Gældende formulering.

ning, jfr. dog § 721, stk. 3, og afgørelsen har gentagelsesvirkning som en dom.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler, hvorefter der kan ske konfiskation efter tilsvarende regler som anført i stk. 1-2. § 721, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Lovforslaget.

16. I § 931 indsættes efter *stk. 3* som nyt stykke:

„*Stk. 4.* Justitsministeren kan fastsætte regler, hvorefter den i stk. 1 nævnte tilkendegivelse ved nærmere angivne lovovertrædelser, der kan afgøres efter faste bødesatser, kan gives af en polititjenestemand i umiddelbar forbindelse med lovovertrædelser. Reglerne i stk. 2 og 3 finder tilsvarende anvendelse. Lovovertrædelser kan dog i tilkendegivelsen betegnes kortfattet.“

Stk. 4 bliver herefter *stk. 5*.